

meerdere kerken gevonden worden, de ambten van die naar des Woords, ouderling en diaken, heeft men de Schrift gewild aan moeten doen. Zoo ergens, dan is het bij dit drietal ambten duidelijk, volgens Prof. Brouwer, dat men eerst een zekere organisatie uitdenkt en dan teksten zoekt en pasklaar maakt, die deze organisatie aannemelijk moeten maken. (bl. 77.)

De bedoeling van deze uitgave is dan ook, duidelijk te maken, dat men voor verschillende organisatie een beroep op de Heilige Schrift kan doen. (bl. 3.) En dus eigenlijk voor geen enkele op de Schrift kan steunen.

Men gevoelt het belang dezer dingen voor de kerkelijke situatie in Nederland. Prof. Brouwer was tot voor kort voorzitter van de vereniging „Kerkopbouw”. In het blad dezer vereniging schreef hij de artikelen, die ten grondslag liggen aan dit boek en waarvan het een omwerking en uithreiding is. We hebben hier niet te doen met een puur wetenschappelijk geschrift, dat zijn positie zoekt te verwerven in de discussie der vakgeleerden over een onderwerp als het onderhavige of dat poogt de vrucht dezer discussie te oogsten en haar resultaten samen te vatten; doch het wordt aan de hand gedaan aan allen, die op een of andere manier interesse hebben voor de organisatie van hun kerkelijk leven. In het blad „Kerkopbouw” droegen de artikelen den titel: „Organisatie der Kerk naar den eisch van Gods Woord”. Met dezen titel richtten zij zich uitdrukkelijk tegen hen, die tegenwoordig zich aan den arbeid hebben gezet, om de Nederlandsche Hervormde Kerk te reorganiseren naar wat zij „eisch van Gods Woord” achten te zijn. Er zijn er, die aan hun inzicht in de Schrift hun ijver voor deze zaak hebben ontleend; die hun krachten hiervoor meenen te moeten geven in concreet Schriftgeleef. Inderdaad poogt dit geschrift hen te bewegen tot een conferentie over de kerkinrichting, die met historische traditie en praktisch effect rekent, doch de oplossing aller rijzende vraagstukken niet meer aan de Schrift gaat vragen.

Dat aldus de tendenz van deze uitgave niet te ver gezocht is blijkt b.v. duidelijk uit een aanteekening na het hoofdstuk over de huisgemeenten. Daar staat toch te lezen: „In haar oorspronkelijk reorganisatievoorstel sprak de vereniging „Kerkopbouw” van huisgemeenten in den zin van richtingsgroepen. Tegen dit gebruik kwam fel verzet. Over de verdediging was het beter „geen woord te verliezen”. Intusschen heeft „Kerkopbouw” het woord (niet de zaak) laten varen voor een andere regeling. (Ware het niet beter geweest de zaak der richtingsgroepen te laten varen; dan zou de discussie over het woord wel academisch gebleven zijn? R. S.) Daardoor is de kwestie buiten den partijstrijd gekomen. Wij kunnen nu in alle kalmte vaststellen, dat het door „Kerkopbouw” gemaakte (overigens niet door mij voorgestelde) gebruik van het woord heel wat beter met de oude gegevens overeenkomt dan de dikwijls gehoorde leuze, dat de classicale vergadering „de mond der Kerk” zou zijn. Deze leuze gaat buiten alle „schriftuurlijkheid” om”. (bl. 56.)

Dit boek wil wat. In zijn titel worden „wij” betrokken in de vragen, die het over de kerkorde der eerste eeuw stelt en beantwoordt. Deze menschen van tegenwoordig, die door den auteur verkocht worden met zijn uiteenzetting, zijn met name de leden van de Ned. Herv. Kerk. De Gereformeerde Kerken worden niet voor de aandacht der lezers gehaald. Ook waar men hun vermelding verwacht zou, wordt de verwijzing ook maar naar hun kerkorde nagelaten. Bij de vermelding van de verscheiden systemen van kerkregering wordt het patriarchaat der Oostersche kerk, het papale stelsel der Roomsche-Katholieken, het episcopaat der Anglicanen en der Luthersche landkerken genoemd. Van de Hervormde Kerk in Nederland tijdens de republiek wordt gezegd, dat ze ten deele presbyteriaal-synodaal was ingericht, maar met een verregaande medezeggenschap der overheid. Er wordt in de ontwikkeling der Ned. Herv. Kerk sinds 1816 een gaan in de richting van het presbyteriale gezien. Maar er wordt eenvoudig beweerd, dat het presbyteriaal-synodale stelsel in ons land voor „de staande kerk” nog nooit zuiver gegolden heeft (bl. 5-7). Misschien ligt het aan een misverstand van die woorden „de staande kerk”, doch als daar niet mee gezegd wil zijn zooiets als dat de Ned. Herv. Kerk eigenlijk alleen maar kerk is, en dat m.n. de Gereformeerde Kerken secten of zooiets moois zijn, is deze passage zoo maar niet duidelijk. „In ons eigen land heeft dat stelsel voor de staande kerk nog nooit zuiver gegolden.” Ik denk, dat wijlen Prof. Dr F. L. Rutgers bij deze woorden zeer verrast en bedenkelijk zou hebben opgekeken. In gemoede, dergelijke beweringen willen ons te ver uithieven boven de concrete situatie naar het ijle blauw van een wolkenlozen hemel, waar we maar precies zouden mogen doen of er in Nederland sedert 1816 niets gebeurd was in de Ned. Herv. Kerk dan wat jaartallen als 1852 en 1871 (vermindering en beëindiging der overheidsbemoeiening met het interne leven der eenmaal door den staat georganiseerde kerk) en 1867 (toen werd de mogelijkheid van de verkiezing van den kerkeraad in handen der gemeente gelegd) ons voor den geest roepen.

Wat wil dit boek?

Het wil de kracht verlammen van hen, die roepen in de tegenwoordige Ned. Herv. Kerk om een kerkorde naar den eisch van Gods Woord.

Het doet nog meer dan het wil.

Het zet een dikke streep door heel den strijd voor kerkherstel in de vorige eeuw. De schriftuurlijke basis ontbreekt aan deze beweging. Kerkrechtelijke bezwaren zijn van den zooveelsten rang. Men leze: „Wanneer in den loop der negentiende eeuw in de Nederlandsche Hervormde Kerk een organisatie is opge-

komen, die men „bestuurlijk” zou kunnen noemen, ook nadat in 1867 het recht van het beroepen van den predikant en het benoemen van kerkeraadsleden in de handen van de gemeente gelegd was, dan kan men dit niet een gewenschten toestand achten, maar die organisatie is even schriftuurlijk of onschriftuurlijk als die waarbij classicale vergaderingen de mond der kerk worden genoemd en synoden een voor allen bindend besluit mogen nemen”.

Dat gaat direct in tegen bepaalde meeningen in den huidige kring van reorganisatie-plannen-makers. Dat gaat indirect in tegen wat de mannen der Afscheiding en der Doleantie om der conscientie wil gedaan hebben tegenover de bestuursorganisatie van hun kerk.

Of dit werk belangrijk worden zal voor de allerjongste kerkgeschiedenis van Nederland is moeilijk te zeggen.

De voormalige voorzitter van „Kerkopbouw” is hier aan het woord. Het zal in de kringen van zijn vereniging globaal wel ingang vinden; het doet ook zoo onbevangen wetenschappelijk. Een belangrijke vraag is, hoe de mannen van „Kerkherstel”, die kennelijk een zacht prikje hebben gekregen in den luchten spot over de classicale vergaderingen als de mond der kerk, er op zullen reageren. „Kerkherstel”, met zijn eisch van reorganisatie naar Gods Woord, staat een fictie voor.

En nu kon Barths theologie hier wel eens het beslissende en bemiddelende woord gaan spreken.

Want Prof. Hattjema is voorzitter van „Kerkherstel”. Zijn sympathie voor Barth is over de grenzen bekend. En al is ook over de grenzen bekend, dat Karl Barth groote sympathie heeft voor een kerkorde, die gewoonlijk presbyteriaal-synodaal wordt genoemd, hij noch Hattjema zullen hun grondinstelling tegenover alle aardse kerkorde licht prijsgeven. God zegt volgens hen tegelijk „ja” en „neen” tot iedere kerkorde, al zou die door de eigen letters van de Schrift geboden worden. In de kerk kan men dus weinig anders doen dan afwisselend „ja” en „neen” zeggen.

En nu komt Brouwer zeggen, dat men met den bijbel in de hand juist inzake de kerkorganisatie alle kanten uit kan. Niet die van Rome weliswaar; het algemeen priesterschap der geloovigen is een bijbels goed. Maar men kan op de Schrift zich eenigszins beroepen voor het bisschoppelijk stelsel, en een inconsequent beroep kan men ook op haar doen voor het presbyteriale. „Om... een presbyteriaal-synodale kerkorde voor te stellen als de eenig schriftuurlijke, dat is moeilijk vol te houden. Er is minstens evenveel te zeggen voor een organisatie, waarbij bepaalde personen een gezaghebbende positie innemen, hetzij men die „opziener”, „bischop”, „superintendent” of wat ook noemt.” (bl. 90.)

Zullen Hattjema en Brouwer via Barth nu niet tezamen kunnen komen? En dan zonder dat men elkaanders geloof in de Schrift als het Woord van God behoeft te toetsen, zonder dat men elkaanders theorieën en plannen met het geduld van een schriftgeleerde stuk voor stuk aan de Schrift behoort te gaan onderwerpen?

In elk geval is Prof. Brouwers boek belangwekkend genoeg, om niet alleen aan zijn strekking, maar ook aan den inhoud, die de strekking bepaalde, eenige aandacht te schenken.

W.

R. S.

MUZIKALE KRONIEK

Het Boek der Psalmen.

V.

Nu we onze bezwaren gedeponereerd hebben tegen Ds H's psalmen, mag niet onbesproken blijven wat door hem in een artikel in „De Reformatie” gezegd werd, speciaal over „de onwaarachtigheid” ten aanzien van de melodieën. (5 Febr. '37.)

Ds H. doet het daar, en elders in zijn Psalmboekje voorkomen, alsof er menschen zijn geweest en nog zijn, die zoo maar, willens en wetens, de waarheid in de zangwijzen verdonkeremaand hebben, die, tegen beter weten in, het ergoed der Vaders, innerlijk verleugend hebben, onteerd en nog een en ander meer.

Nu, — de aldus beschuldigten kunnen zich getroost houden, daar, wat zij zoogenaamd misdeden, evenzoo gedaan is door hun mede-protestantsche kringen van Duitsch-Lutherschen, die evenzoo vijftig meegewerkt hebben aan de vervlakking en verbastering van hun melodieën als wie ook, die met het Evangelisch kerklied in den loop der tijden te maken heeft gehad.

En dat zijn er nogal niet zoo weinigen: berijmers, dichters, toonzetters, arrangeurs van melodiebundels en niet te vergeten het volk zelf dat onder al of geen invloed van bijzondere kerkmuziekverhoudingen, voor de een of andere afwijking in maat of accidentaal, partij koos.

Maar, vragen wij, was het „onwaarachtigheid” van den kant van de Muziek, dat zij door de gaandeweg baanbrekende veranderingen, meer en meer vervreemd raakte van de kerktonaliteiten; zich steeds meer ging uitleven in de twee toon-geslachten van kleine en groote tertsen, waardoor zij de intervallen der oude modi op zij zette voor die der nieuwere schalen?

Was het „onwaarachtigheid” dat mede ook daardoor de rhythmiek door den invloed der meer en meer in aantal toenemende instrumentale vormen, van karakter, van wezen veranderde, van het vrije, declameerende, overging in de vaste, gemarkeerde, gepuncteerde maalmusiek?

Het zou hier te ver voeren dit alles nog eens in den breede nader toe te lichten; we kunnen volstaan met nog eens te verwijzen naar wat daarover van onze hand in „De Reformatie” van 28 Augustus 1936 voorkomt.

Van „onwaarachtigheid” en alles wat Ds H. daarmee annex verklaart: verleugening, onteering, is, waar oude culturen voor nieuwere moesten wijken, geen sprake, althans niet van den kant van menschen en Kerken, noch of dat Calvinistische of Luthersche waren.

Al die genoemden, ze hebben lijdelijk moeten doormaken en ondergaan, wat, in de muziek, tijdgeest, vooruitgang en verandering brachten, ook en niet het minst, voor het kerklied en deszelfs uitvoering.

De oorspronkelijke, aan woord- en toonaccent onderling verschillende zijnde psalm-metrumen en rhythmien moesten wel wijken, toen in de 17e eeuw nieuwe wetten verschenen die andere bepalingen voor beteren klemtoon en scandering ahangig maakten.

Calvijnische en Luthersche gemeenteliederen, ondergingen daarvan éénzelfden invloed, of dat nu de Deutsche figurale en melismatische waren dan wel de meer vereenvoudigde Geneefsche.

Voor wie de historie dezer dingen kent, is het geen raadsel en is er héél wél een antwoord te geven op de vraag, waarom onze psalmen na meer dan drie eeuwen — niet „vergeten”, want dat is het woord niet, maar — hetzelfde lot zijn gaan deelen als zoovele andere „schatten” van andere Kerken en kringen, die eveneens hun vroegere plunje en sier prijs hebben moeten geven voor wat wij zouden willen noemen: den sloeren, sterken, gelijken kerkzangnoot, wiens burgerrecht niet meer te loochenen noch verder tegen te twisten valt.

Niemand onzer, van nu en van vroeger niet, heeft het zich een smaad te rekenen dat „de waarheid” uit de melodieën geweken is.

En allerminst behoeft Ds H. zich diep te schamen voor Roomsche-Katholieke jongens, die hij, (wij zouden wel eens willen weten welke) melodieën van Geneve, zuiver heeft hooren zingen „in het lichte en gemakkelijke rythme van vier eeuwen geleden”.

Ja, allerminst Ds H. die van dat lichte en gemakkelijke rythme, een opvatting heeft, waarbij alle waarheid voor goed en immer op de loop is gegaan, waarbij de „onwaarachtigheid” hooglijviert als nooit nog te voren.

Want Ds H., en iedereen, zie nogmaals, hoes innerlijk verleugend een psalmmelodie als 61 werd; welk een verdraaide voorstelling zij is gaan bevatten van de „luchtigheid en speelscheit”, van de „voornaamheid”, waarin zij „gedacht en gezongen” is, vergeleken bij de „verhevenheid en deemoed” waarin Goudimel haar zette. (We geven haar eerst in de zetting die ze van Goudimel meekreeg en daarna in de „strengere” zóogenaamd, van ons, die wel naar het hart zal zijn van de oude-kerktoneerspelers, die op dit punt nog klassieker zijn dan alle echte klassici bij elkaar — let op Goudimel's kruisen en verlagingen, in de melodie en in de harmonie! —

E-cou-te mol, je te pri-e, Quand je
ori-e, E-ter-nel, ex-au-ce mol;
Du bout du mon-de mon à-me, Te ré-
cla-me, Tris-te et n'es-pé-rant qu'en toi.

Men trac-
mel's heer-
en make z-
hebbende!
mogelijk is,
triolet en d

Neen, al-
onwaarheid
den, de aar-
het van to-
zelf deed it

„Onwaari-
haastige no-

„Onwaari-
er het noo-

den van h-
vertoond is

levering, n-
composities

„Onwaari-
stichtende

voorstelling
vroegeren l

„Onwaari-
schuld en

volmaakt o-
len, van vr-

Want om
sier van D

Er is b-
roepen als

duizenden l-
notenschrif-

sterven dat
van opvoed

Want het
vaders, de

heengegaan
gesteld wa-

voorin; ho-
psalm aan

met of zond-
waren.

Wij zoud-
willen zien

al tot in d-
ervan, zoo:

Marken, ac-
Drenthe, O

waar de m-
geleden ges-

eigen hand
cl, ul, kom

schap wa-
nog in Gou-

van J. de l-
gin 1800)

zooals die

Dat dus

verdwenen

doet, zijn l

geven, wat

och, hóel ar

malen, uit

van tijd. Er

met ettelijk

te brengen,

ous nagesl-

omtrent n-

voorteeken

zingen. Of

waarachtig

H. meent

uitgaven te

zijn van di

gevoelen a-

hun krach-

zoodanigen